

RIIKLIKULT TUNNUSTATUD
TEADUSE
POPULARISEERJA 2018

EESTI LOODUS

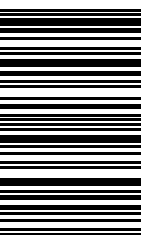
Mere ja maa heitlus: rannarahva kultuur

Sordiaretuse tulevik
Galápagos ja Königsberg
Tänavune linnuaasta

Populaarteaduslik ajakiri, ilmunud 1933. aastast. 4,90 € DETSEMBER 12/2018

810985151077 6

ISSN 0131-5862 (trükiis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

- 2 Aasta autori veerg: Hendrik Relve**
- 3 Sõnumid**
- 11 EL küsib: vastavad Sulev Järve ja Uudo Timm**
- 12 Mere- ja rannikukultuur: kas seljaga või näoga mere poole?**
Anu Printsman, Maila Kuusik ja Tarmo Pikner arutlevad, miks on merekultuur vahepeal hääbunud ja kuidas muuta eestlasi rohkem mererahvaks
- 18 Uued tõendid Taani kuninga Saaremaa kantsi kohta**
Jaan Laas lisab uusi andmeid Eesti esimese kivilinnuse, 1222. aastal kuningas Valdemar II käsul taanlaste vallutusretke käigus rajatud kantsi paiknemise kohta
- 20 Põllumajandus evolutsioonilise ökoloogia pilgu läbi**
Susanna Vain ja Kristjan Zobel peavad põllutaimede aretuses oluliseks rühmaalikut: sõbralikud taimed annavad suuremat saaki
- 26 Pärlid, väärtuslik loodusand**
Arvi Liiva kirjeldab pärlite olemust, nende kogumise ja pärlikarpide kasvatamise ajalugu ning meenutab ka kodumaist ebapärlikarpi
- 30 Kaltsiit, laialt levinud mineraal**
Arvi Liiva jätkab mineraalide tutvustamist: kaltsiumkarbonaadist koosnev kaltsiit on looduses laialdaselt levinud rohkete erimitena
- 32 Üks Eesti paigake: Mustlaslaager Ohne ääres**
Juhani Püttsepp meenutab Helme kihelkonnas Pääbu talu maadel juba 1930. aastatest alates peatunud mustlasi ja nende kombeid
- 34 Sada rida Eesti loodusest: Tormid nüüd ja ennemuiste. Andres Tarand**
- 36 Eesti Looduse üheksateistkümmes fotovõistlus**
- 40 Poster: Eesti Looduse fotovõistluse loomafotode peaauphind; Roger Erikson**
- 42 Intervjuu: Esivanemate pärimuskultuuris on peidus kooskõla loodusega**
Laululooja ja pärimusmuusiku Mari Kalkuniga vestelnud Triin Nõu

- 48 Bioloogi märkmeid Königsbergi kohta**
Mart Niklus jagab muljeid paari aasta tagusest käigust Kaliningradi: meist 700 km kaugusel asuv vana Preisimaa on looduse ja ajaloo poolest Eestist üsnagi erinev
- 50 Looduselamus maailmast: Galápagos, looduse katselabor**
Hendrik Relve lõpetab oma reisirakenduste sarja ekvaatoril paikneva saarestikuga, millel on loodusteaduste ajaloo eriline tähtsus
- 56 Iga söötis kesa pole lillemuru**
Rein Sander algatab väitluse eesti rahva muuseumi uue peahoone ümbüruse haljastuse teemal: lähema selgitusega on praegune lahendus kummaline
- 59 ERM-i maastikuarhitektuur on hooliga läbi kaalutud lahendus**
Karin Bachmann, üks ERM-i haljastusprojekti autoreid, vaidleb vastu: kõik on taotluslik
- 60 Mitte lillemuru, vaid kujunev niidukooslus**
Aveliina Helm tutvustab uusi vaatenurki ERM-i ümbruse haljastuse ideestikus: siia rajatakse kodumaine niidukooslus
- 62 Tänavune linnuaasta: soodne pesitusaasta putuktoidulistele**
Tarvo Valker meenutab lõppevat aastat ornitoloogi seisukohalt: muu hulgas kohati Eestis kahte uut liiki: kääpakotkast ja veisehaigrut
- 64 Tiit Kändler mätta otsast: Sada aastat enne rahauputust**
- 66 Laukapuu ehk metskreek**
Triin Nõu annab ülevaate selle aasta puu ning ta lähisugulaste ploomide ja kreekide kasutusvõimalustest
- 68 Panin tähele: Kes sööb lehiste seemneid?**
- 69 In memoriam: Rein Pöder, Mihkel Veiderma**
- 70 Kroonika**
- 74 Mikroskoop**
- 75 Ristsõna**
- 76 Ajalugu, sünnipäevad**
- 77 Registrid 2018**

Rändamine teeb nooremaks

Mu isiklik ajataju on praegu üksjagu sassis, sest ajavahe Borneoga on kuus tundi. Hiljuti saabusin sealt üsna pikalt ja kurnavalt reisilt. Põhiosa reisist koosnes matkast radadeta džunglis, kus ööbisime omavalmistatud varjualustes moskiitovõrgu all. Elasime ühte elu penani džunglirahvaga, kelle liikmed olid meile teejuhtideks ja õpetajateks. Mu nahk on marrastustest kriimuline ning sääse-, kihulase- ja kaanihammustustest täpiline. Aga suuremaid vigastusi ei saanud ja haigeks ei jäänud.

Selle kirjutisega panen ühtlasi punkti oma Eesti Looduses ilmunud rännulugude sarjale. Aga maailmarännud ise jätkuvad. Võiks ju küsida, miks minusugune taat ikka veel maailmas ringi hulkuma kipub.

Mäletan esimest korda, kui minult seda otsesõnu küsiti. See juhtus kohutumisel ühe Lõuna-Eesti külaseltsi liikmetega. Enamjaolt olid seltskonnas umbes minuealised daamid. Veidi järele mõelnud, vastasin, et rändamine teeb nooremaks. Vastus muutis omakorda mõtlikuks kokku kogunenud naised. Kes meist siis ei tahaks noorenda? Aga omal kombel ma tõesti usun seda. Või siis tunnen, et rännuteel olles olen reipam, erksam ja elusam kui kodus püsites.

Seda lugu kirjutan vastupidi harjumuspärasele tavale kiiresti ja pikalt mõtlemata. Detsembrinumber läheb peagi trükki, aga toimetuse palvele kirjutada ei raatsinud ära öelda, sest Eesti Loodusega seovad mind pikaajalised sidemed. Need said alguse 1981. aastal, kui astusin toleaege peatoimetaja Linda Pootsi kabinetti ja pakkusin, et kirjutan ajakirjale aasta jooksul sarja artikleid. Neil aegadel ei olnud Eesti Loodusel kombeks avaldada pikemaid aastasarju. Millegipärast oli Linda Poots ettepanekuga päri.

Tegelikuses ei läinud sarja avaldamine põrmugi ladusalt. Mulle tegid tuska alalised ja ohtrad etteheitid keelekasutuse, faktide usaldusväärsuse ja stiili kohta. Aga toimetajatele tekitas vist omakorda arusaamatust ja võõristust mu iseäralik mõtte- ja kirjutamislaad. Hädavaevu suutsime üksteisega nii palju leppida, et sari päris pooleli ei jäänud.

Aastakümnete vältel oleme mõlemad muutunud. Usun, et olen nüüd kirjutades hoolivam, ettevaatlikum ja täpsem. Aga ajakiri on tolle aja võrreldes võrratult leplikum ja vabameelsem. Soovin Eesti Loodusele pikka tulevikku ja jätkuvat võimet end noorenda!

Hendrik Rahva

EESTI LOODUS

69. aastakäik Nr 12, detsember 2018

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post estiloodus@loodusajakiri.ee
tel 742 1143

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, toomas.kukk@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Helen Külvik**
529 4033, helen.kylvik@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Juhan Javoš**
5661 0851, juhan.javois@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, katre.palo@loodusajakiri.ee

Sõnumitoimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
742 1186, monika.salo@loodusajakiri.ee

Küljendaja **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri

Endla 3, Tallinn 10122, 610 4105
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/estiloodus

Vastutav väljaandja **Riho Kinks**
riho.kinks@loodusajakiri.ee

Tellimine: www.tellimine.ee
617 7717, tellimine@expresspost.ee

Reklaamijuht **Helen Lehismets**
610 4106, reklaam@loodusajakiri.ee

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2018

Summaries of some articles can be found at our web site www.estiloodus.ee

Trükitud trükikojas Printall

